

Այստեղ, այս սիրոյ և լուսոյ տաճարի մէջ գուցէ ձեր միտքը լուսաւորուի և կեանքի մշուշը պարզէ, գուցէ ձեր ալեկոծ սիրտը իւր հանգիստը գտնէ և ձեր հաւասարակըշոտութիւնը կորցրած կեանքը ներդաշնակ ընթանայ՝ և անխորհուրդ կարծուած այս կեանքի մէջ՝ յաւիտենական խորհուրդ գտնէ:

Իսկ դու՝ Յիսուս մանուկ, որբերի և անպաշտպանների միակ տէրն ու խնամողը՝ եկ վերջապէս մեր աշխարհը, ժողովիր և պահիր ցիր ու ցան հօտիդ թշուառ մնացորդները, հրաշափառ յայտնութեանդ շնորհիւ զօրացուր նոցա և դարձուր Աստուծոյ որդիք, որ հոգով փառաբանեն բեզերգելով «Փառք ի բարձունս Աստուծոյ, և յերկիր խաղաղութիւն, ի մարդիկ հաճութիւն»:

Գէորգ վարդապետ

— — — — —

ՆՈՐ ՏԱՐԻ

Հայութիւնը ամենից աւելի նոր տարիներ է թերթել իր պատմական կեանքի ընթացքում, բայց այդ նոր տարիների հետ միասին նոր կեանք և նոր շրջան շատ քիչ է ունեցել: Որքան նոր տարիներ են եկել և անցել մեր ազգի վրայով, բայց մենք միշտ հին և միշտ նոյնն ենք մնացել ամեն կողմից:

Քրիստոնէական կրօնի տեսակէտից, նոր տարուան նշանակութիւնն է յառաջադիմել նրա կենսատու ճշմարտութիւնների և հրահանգների մէջ դէպի հոգեկան և բարոյական կատարելութիւն, իսկ ազգային տեսակէտից, դիմել դէպի առաջ, դէպի զարգացում և դէպի ընկերական կատարելութիւն, խելքով, մտքով, խօսքով և գործով: Այս երկու տեսակ նոր տարիներից, ո՞րն արդեօք պէտք է շնորհաւորենք մենք միմեանց, մինչ նոր նոր տարիներ գալիս գնում են մեր ազգի վրայով, բայց մեր ազգը ոչ հոգեկան և բարոյական նորոգութիւն է ցոյց տալիս Քրիստոսի նոր

տարուայ հետ և ոչ էլ ազգային կենդանութիւն ազգային նոր տարուայ հետ:

Ահա մի տարի ևս ընկղմուեց յաւիտենական անցեալի մէջ: 1916 թուականը տուեց իր վերջին հրաժեշտի ողջոյնը և նոր տարին իր բոցափայլ և ճաճանշաւէտ ճակատը փայլեցրեց աշխարհի և մարդկութեան վրայ: Մարդիկ նայեցին նրա թարմ և նորափթիթ ճակատին և ողջունեցին նրա մուտքը, բայց այս անգամ ոչ ցնծալից ձայներով: Նոյն ձևով ողջունեցին մարդիկ նաև հին տարին, որ այժմ մեր մէջ չէ այլ ևս:

Մարդիկ ընդհանրապէս սպասում են նոր տարուն խնդալից և յուսալից, և որքան քաղցր և հրճուալից են երևում նորածագ տարուայ անդրանիկ ճառագայթները: Որքան դիւթիչ և հմայիչ աղբեցութիւն են ունենում նրա փայլուն և բերկրալից անդրանիկ ոսկէփայլ վայրկեանները: Իսկ երբ մեկնում են նրա վերջին վայրկեանները, մահատիւ տխրութիւն է պատում ամենքի վրայ, երբ մտածում են անցեալի դանցառութիւնների և իրենց փաստակարգործունէութեան վրայ: Եւ չէ՞ որ անցած տարին իր մէջ բովանդակեց լիուրի աշխարհի վրայ կատարուած սարսուեցուցիչ և դառնակսկիծ իրողութիւնները և ծանրաբեռնուած անլուր ոճիրներով և ծանրագոյն յանցանքներով մեկնեց մատուցանելու Ամենակալ Արարչին աշխարհիս տեղեկագիրը, թողնելով մարդկային ազգի պատմութեան մէջ իր անջնջելի արձանագիրը:

Ինչ ձևով որ մեկնեց հին տարին, արդեօք նոյն ձևով պէտք է մեկնի նաև այս նոր տարին: Ճիշդ է, նոյնօրինակ մեղմիկ և անձայն քայլերով պէտք է մեկնեն նաև 1917 թուականի ոսկեղէն վայրկեանները, մինչև որ այս նոր տարուայ արշալոյսին յաջորդէ վերջալոյսը և ընկղմուի ըստ սովորականին յաւիտենական անցեալի մէջ: Բայց արդեօք քաղաքակիրթ աշխարհին ամօթ և նախատինք բերող նոյն ոճիրները և նոյն համայնակործան մեքենայագործութիւնները պէտք է շարունակուին, թէ՛ խաղաղութեան կազդուրիչ մի ձայն պէտք է հնչուի Կրուալի անե-

դադողորդ թնդանօթների ծխերով ամպամած և ահ ու դողով պաշարուած արեգական շուրջը իւր առանցքի վերայ շրջանառութիւն կատարող երկրագնդի վերայ:

Այսպէս ահա անցնում է ժամանակը երբէք կանգ չառնելով կեանքի և աշխարհի շարունակական յեղաշրջումների և վրդովմունքների առաջ: Մշտնջենական գետերը կարող են կանգ առնել, յաւէրժական լեռները կարող են մաշուել և փոշիանալ, տիեզերքի անբաւութեան մէջ աներևակայելի թուով և առատութեամբ արեւները կարող են շիջանիլ, բայց ժամանակը երբէք և երբէք չի կարող դադար առնել: Բայց մի՞թէ տխուր մտածմունք է ազդելու մեզ ժամանակի այս մշտահոս ընթացքը, որ աւերում և քանդում է ամեն ինչ: Ծիշդ է, բանաստեղծները ողբազին երգեր են հիւսում և անյոյս փիլիսոփայութիւնը ցրտին խորհրդածութիւններ է անում և յորդորում մեզ հպատակուել ճակատագրի անյեղի վճռին և յանձնուել ապագայի նկատմամբ յաւիտենական մթութեան: Բայց քրիստոնեայ փիլիսոփան, այս ցրտին և տխուր մտածութիւններից աւելի վեր բարձրանալով, գիտէ, որ ժամանակի անվերջ հոսանքը թէև յեղաշրջում և քանդում է ամեն ինչ, բաց գիտէ նաև առաւել քան դայս: Փիտէ նաև, որ ժամանակի և յաւիտենականութեան Տէրն ու Տնօրէնը այս մշտնջենական ընթացքի մէջ ի կատար է ածում իր յաւիտենական խորհուրդները, ժամանակի աւերումներից և յեղաշրջումներից շարունակաբար կառուցանելով և ի վեր բարձրացնելով աշխարհի և մարդկութեան այն փառաշուք շինուածքը, որի փառքը և մեծութիւնը մեր հունաւոր մտքերից խիստ բարձր է:

Մենք ընդհանրապէս սովոր ենք ժամանակի աւերումները նկատել միայն, բայց կարևոր է բարձրագոյն և հոգեկան տեսութեամբ նկատել նաև այն մեծ և փառալից գործը, որ Աստուած թէ աշխարհի վրայ և թէ ամբողջ տիեզերքի մէջ յառաջ է վարում ժամանակի ընթացքում: Յաւիտենական և անհուն կատարելութեան մի ծրագիր է ի կատար ածւում այս մեր աշխարհի վերայ, ինչպէս նաև

անբաւութեան մէջ սփռուած անհաշուելի աշխարհների և արևների վրայ և ամեն մի տարին մօտեցնում է մեզ մեր աշխարհի և ընդհանրապէս տիեզերական այն փառաւոր կատարելութեան, որ պարունակում է Յաւիտենական էակի ծրագրի մէջ:

Աշխարհի և տիեզերքի ճակատագիրը աւերում և քայքայում չէ, կան աւերումներ և քայքայումներ, բայց այդ աւերումներից և քայքայումներից հետզհետէ ծագելու են նորանոր փառքեր և նորանոր բարձրութիւններ և քրիստոնեայ փիլիսոփան վստահ է տեսնելու այնպիսի բարձր կատարելութիւններ, որոնց այժմ երևակայել անգամ չենք կարող: Այդ վերին և փառալից բարձրութեանն ենք մօտենում քայլ առ քայլ և սլացող տարիները աստիճան առ աստիճան բարձրացնում են մեզ դէպի այդ կատարելութիւնը: Թող ուրեմն մեկնող տարին, որքան էլ յղփացած լինի աշխարհիս վերայ կատարուած սրտասարսուռ իրողութիւններով, յուսահատութիւն չազդէ մեզ, դրանք բոլորը քայլեր են դէպի կատարելութիւն: Բոլոր անցած տարիներն ու դարերը այսպէս են յառաջ մղել ամեն ինչ դէպի կատարելութիւն և Աստուած տարիների և դարերի հոլովմամբ մեր ձեռքից բռնած առաջնորդում է մեզ բարձրութիւնից բարձրութիւն շնորհիւ այն իմացականութեան զօրութեան, որ ինքն է դրել մարդկութեան մէջ: Ապագայ անհաշուելի տարիներն ու դարերը անցեալների նման մի և նոյն դերն ու գործն ունին կատարելու, որոնց մի փոքրիկ մասնիկն է կազմում նաև այս ներկայ նոր տարին:

Քրիստոս մարդկութիւնը մօտեցնելով Աստուծուն, դրեց մարդկային ազգի բարձրագոյն վիճակի սկզբնաւորութիւնը, այն է՝ բարձրագոյն և հոգեկան մարդկութեան թաղաւորութիւն, և այդ թաղաւորութիւնը հետզհետէ պէտք աճի, զօրանայ և զարգանայ երկրի վրայ և ինչպէս ինքն ասաց, պէտք է նմանի մանանեխի հատիկին, որը թէև շատ փոքր է սկզբից, բայց շարունակական աճմամբ բազմաճիւղ և հսկայական ծառ դառնալով, լինում է ասլաստանարան թռչունների: Այսպէս պէտք է ծաւալի ժամանակի

ընթացքում գերագոյն մարդկութեան գերագոյն կատարելութեան թաղաւորութիւնը և պէտք է կատարուի մարգարէի կանխասացութիւնը, — «Ո՛չ մեղիցեն և ո՛չ կարասցեն հարկանել զոք ի լեռին սրբութեան իմոյ, զի լցցի երկիր ամենայն գիտութեամբ Տեառն»:

Ո՞վ չի ցանկանալ մտնել այնպիսի բարձր վիճակի մէջ, որին ժամանակը ոչ թէ չի կարող միայն մի որ և է փաստ հասցնել, այլ ընդ միշտ պէտք է յառաջացնէ և բարձրացնէ: Ո՞վ չի ցանկանալ մտնել այդ անվերջ յառաջադիմութեան հոսանքի մէջ — մտնել այնպիսի մի ուղղութեան մէջ, որի մէջ Աստուած օգնական պէտք է լինի իրեն, որի կարևորութիւնը սաղմոսերգու Դաւիթը Քրիստոսից շատ դարեր առաջ զգալով բացականչել է «Երանի՛ ազգի, որոյ Տէր Աստուած Յակովբայ օգնական է նմա»: Այս ուղղութիւնն է դէպի վեր, դէպի կատարելութիւն ելնելու ուղղութիւն: Այս ուղղութիւնն է մարդկային ազգի այն բարոյական և հոգեկան յարազուարճ վիճակը, դէպի որը Աստուած ուղղում է առաջնորդել մեզ և որի համար Քրիստոս աշխարհ եկաւ, — «Ես եկի զի զկեանս ունիցին և առաւել ևս ունիցին»:

Մտածենք ուրեմն, թէ որքան փառահեղ գործի են ձեռնարկում նրանք, որոնք իրենց բոլոր ուժով, ուղիղ և օգտակար սկզբունքներով և անկեղծաբար աշխատում են թէ իրենց ազգի և թէ համայն մարդկութեան ճշմարիտ յառաջադիմութեան համար. բայց աւանդ, որքան հազուագիւտ են այդպիսիները և դժբախտաբար որքան առատ են փաստակարները, որոնք իրենց ձեռքն են առել անկոշաբար հայրենիքի և ազգի ապագայ բաղդը:

Բայց թող նոր տարին քաջալերէ և ամրապնդէ սակաւ, բայց լրջամիտ, շրջահայեաց, սրտացաւ և հեռատես ու օգտակար գործիչներին նորագոյն յոյսերով, հաւատով և եռանդով իսկական յառաջադիմութեան համար իրենց ունեցած աշխատութիւնների մէջ, և թող ամեն մի նոր տարի նոր մղում տայ իրենց բարձրագոյն ուղիղ սկզբունքներին: Ապագայ սերունդը պէտք է դրուատէ այդ մղման մասնա-

կից եղողներին, որոնք իրենց անխարդախ և հեռաւես ու առանց անձնական շահախնդրութեան և փառամոլութեան աշխատելու են թէ իրենց ազգի և թէ համայն մարդկութեան մէջ առաւել լոյս սփռելու, առաւել բարութիւն և առաւել կատարելութիւն բերելու:

Այս նոր տարուան առթիւ, թէ աշխարհիկ և թէ եկեղեցական գործիչներ իմ ջերմագին բարեմաղթութիւնն է, որ մտնեն նրանք ճշմարիտ բարձրութեան և ճշմարիտ յառաջագիւմութեան շաւղի մէջ և կատարեն իրենց պարտքը համայն մարդկութիւնը այդ նոյն շաւղի մէջ յառաջ մղելու: Իսկ յատկապէս բազմաշարժար հայ ազգի համար չունիմ առաւել քան զայս բարձրագոյն բարեմաղթութիւն առ Բարձրեալն Աստուած, որ այս նոր տարուան հետ մի այցելութիւն անի թշուառներից թշուառագոյն հայ ազգին կենդանացնելու նրան իր ազգային վիճակով և իր բոլոր դրութիւններով: Այս նոր տարուան նորածագ արշալոյսի հետ, թող ծագէ նաև հայոց աշխարհի և նրա վերայ պատմական իրաւունքով ապրող հայ ժողովրդի հորիզոնի վրայ, ազգային, բարոյական, մտաւոր, հոգեկան, ընկերական, ընտանեկան և տնտեսական լաւագոյն կեանքի արշալոյսը: Եւ թող հայ ազգն էլ ընդունակ լինի իր այսքան փորձանալից փորձառութեամբ ըմբռնելու իր բարիքը, ճանաչելու իր անկեղծ, անշահախնդիր և սրտացաւ գործիչները և ունկն դնելով նրանց հրահանգներին և յորդորներին, նրանց ցոյց տուած ճանապարհով ընթանալու և մտնելու այն ճշմարիտ բարձրութեան և այն ճշմարիտ յառաջագիւմութեան շաւղի մէջ, դէպի որը առաջնորդում է Աստուած ամեն ինչ ժամանակի հոսանքի հետ:

ԱՐՏ Եպիսկոպոս

